

Ref: 23/597-11

Dato: 12.05.2023

Skriftlig innspill til nasjonal handlingsplan for naturmangfold

NOAH – for dyrs rettigheter vil med dette komme med innspill til nasjonal oppfølging av det nye globale Kunming-Montreal rammeverket for naturmangfold.

1. NOAH mener de viktigste temaene i oppfølgingen av naturavtalen er:

- **Økt toleranse og hensyn til ville dyr – spesielt store rovdyr og andre truede arter**

Ville dyr i norsk natur får stadig flere utfordringer – skogen hogges ned, jakt drives overalt og også på rødlistede arter, flere dyr blir utrydningstruet og menneskers aktiviteter gnager seg inn på dyrenes leveområder. FN har påpekt at jakt og fangst er den nest største årsaken til nedgang for arter. NOAH mener at Norge trenger et nytt natursyn – hvor ville dyr ikke sees på som ressurser for oss, men tilkjennes egenverdi i seg selv. Det trengs langt mer fokus på ikke-letale metoder for å unngå jakt og skadefelling, og større aksept og toleranse for ville dyr generelt. Første prioritet bør være å ikke tillate jakt/skadefelling, hogst eller annen menneskelig forstyrrelse i hekke- og yngletiden, innskrenke antall jaktbare arter og lengden på tiden arter utsettes for jakt, og forby jakt på rødlistede arter.

Nylig forsvarte NOAH en kritisk truet art i Høyesterett, etter å ha vunnet to rettsrunder mot staten. Å verne rødlistede arter bør være en selvfølge, ikke en rettslig kamp mot myndighetene. Statens behandling av truede rovdyr er et av flere områder hvor praksis dessverre er i strid med den nye naturavtalen – og de naturavtalene vi hadde fra før. Naturavtalen består av 23 hastetiltak for å komme ut av naturkrisen og få mer natur innen 2030. Flere av disse målene omtaler spesifikt truede arter, og det er blant annet satt et konkret mål om å: «*Sikre akutte forvaltningstiltak for å stanse menneskeskapt utryddelse av kjente truede arter, samt for å gjenopprette og bevare arter, spesielt truede arter, for å redusere risikoen for utryddelse betydelig, samt å opprettholde og gjenopprette det genetiske mangfoldet innen og mellom populasjoner av ville, naturlige og domestiserte arter for å opprettholde deres tilpasningspotensial, inkludert gjennom in situ- og ex situ-bevaring og bærekraftig forvaltningspraksis, og effektivt håndtere interaksjoner mellom mennesker og ville dyr for å minimere konflikter og oppnå sameksistens.*» (mål 4). Avtalens ordlyd er helt tydelig på at truede bestander skal beskyttes og menneskeskapt desimering skal umiddelbart stoppes. I tillegg sier mål 5 i naturavtalen at Norge må «*Sørge for at bruk, høsting og handel med ville arter er bærekraftig, trygg og lovlig, for å hindre overutnyttelse, minimere virkningene på ikke-målarter og økosystemer (...)*». Naturavtalen består også av 4 langtidsmål for 2050, hvor det er et klart mål om at «*Integriteten, sammenhengen og motstandsdyktigheten til alle økosystemer blir opprettholdt, forbedret eller gjenopprettet, og det naturlige økosystemets utbredelse økes betydelig innen 2050. Menneskeskapt utryddelse av kjente truede arter blir stanset, og innen 2050 blir utryddelsesraten og risikoen for alle arter redusert ti ganger, og antallet av ville arter øker til sunne og motstandsdyktige nivåer; det genetiske mangfoldet innenfor populasjoner av ville og domestiserte arter opprettholdes for å beskytte deres tilpasningspotensial*». Det bør dermed synke inn at lovstridig skyting av truede rovdyr ikke er noe en regjering kan drive med, og det forventes at den desperate kampen for å skyte truede dyr stanses. Myndighetene må innse at naturmangfoldloven, Bernkonvensjonen og naturavtalen krever mer for vern av fredet ulv (og andre rovdyr) enn at «bestandsmålet er nådd.»

Avtalen er glassklar når det gjelder truede rovdyr og populasjoner med genetiske utfordringer, slik som den sør-skandinaviske ulvebestanden. Innavl er en av de største truslene mot langsiktig overlevelse av ulvebestanden i Norge. Innavlskoeffisienten er fortsatt meget høy (0,24 i 2022), og bestanden må være

mye større for at den skal overleve på lang sikt. En verdi på 0,25 tilsvarer avkom til et søskenpar, og gjennomsnittlig er altså innavlsgraden i den sør-skandinaviske ulvebestanden omtrent på dette nivået.

Første skritt for å håndheve naturavtalen må være å kvitte seg med de uforholdsmessig lave bestandsmålene for store rovdyr. Over hele verden kjempes det hardt for bevaring av truede dyr, og når man setter et måltall for en populasjon er målet å få bestanden ut av truet status. Det er alltid et minimumsmål, i tråd med biologisk definisjon. Men Hurdalsplattformen skriver rett ut: «*Bestandsmål skal defineres som både minimums- og maksimumsmål*», og «*Når en bestand ligger over bestandsmålet, skal den forvaltes i tråd med det bestandsmålet som til enhver tid er vedtatt av Stortinget*». På denne måten uttrykkes det svart og hvitt at man aldri ønsker at rovdyrene skal oppnå en levedyktig tilstand. Dette er ikke i tråd med målene i det nye rammeverket for natur. I tillegg må departementet stanse årlig nedskyting av kritisk truede ulv i ulvesonen. Avtalen er tydelig på at man skal stanse menneskelig desimering av truede bestander og at antallet ville arter skal øke – da kan ikke departementet velsigne årlig nedskyting av flokker i trolig verdens mest sårbare ulvebestand. Nå er tiden for å prioritere tiltak som ikke innebærer nedskyting av store rovdyr, og det bør igangsettes forskningsprosjekter om ikke-letale forebyggende tiltak. I tillegg bør det arbeides for å motvirke det negative fokuset på rovdyr som et «problem», og holde det politiske fokuset på hvordan man kan leve sammen med rovdyr, i tråd med ansvaret nedfelt i naturmangfoldloven, Bernkonvensjonen og den nye naturavtalen.

- **Reelt vern av minst 30 % natur også i Norge**

I naturavtalen er det vedtatt et mål om å verne og bevare 30 % av hav- og landområder. I tillegg er det et mål om å restaurere 30 % av ødelagt natur. Disse målene er likevel bare gjeldende for natur på verdensbasis. NOAH mener at den nye handlingsplanen for natur bør stadfeste minst 30 % vern av natur også i Norge. Arealendringer er helt klart den viktigste negative påvirkningsfaktoren for truede arter, både i Norge og globalt. Arealendringer påvirker ni av ti truede arter (89,2 %) ifølge Artsdatabanken. Tidligere eller pågående arealendringer knyttet til skogbruk antas å påvirke 41,1 % av alle truede arter (Artsdatabanken). Åpne hogstformer (flatehogst) er angitt som negativt for flest arter, men også lukkede hogstformer (plukkhogst) antas å ha en negativ innvirkning på arters leveområder. Vern av naturområder er et svært effektivt verktøy for å beskytte arter og viktige naturverdier. Dette innebærer å opprette flere områder der ville dyr får være helt i fred fra jakt og andre inngripende tiltak som flatehogst.

Departementet bør også arbeide for å begrense utnyttningen av dyrelivet i havet, og verne minst 30 % av havområdene rundt Norge. Norge har marine verneområder, men disse områdene er ikke reelt vernet. Det drives trålefangst i disse verneområdene, stikk i strid med internasjonal standard for havvern. I 2022 publiserte FN en klimarapport og ga en klar anbefaling om å verne opptil 50 % av natur på land og i hav. Norge jobber likevel systematisk mot vern av hav i internasjonale fora, og står først i rekken når det gjelder å utnytte dyrene i havet, både gjennom fiskeri, fiskeoppdrett og sjøpattedyrfangst. Norge fikk eksempelvis også fjernet ambisjon om strengt vern for 10 % av havet fra OSPAR-avtalen, har trenert og blokkert avtaler om verneområder i Antarktis, fikk skrinlagt et forslag om å verne isområder i Arktis, torpederte vern i Weddellhavet slik at fiskerinæringen fikk innpass i verneplanen, hindret vern av havbunnen i verneområde i Nord-Atlanteren og stemte mot et FN-moratorium på oppstart av gruvedrift i havet. Havvern er viktig fordi dyrene får fred til å leve sine liv og dermed opprettholder økosystemenes livsviktige prosesser. Departementet bør følgelig jobbe for å verne større land- og havområder i Norge.

- **En ny landbrukspolitikk hvor subsidiene rettes mot økt plantebasert forbruk og redusert kjøttforbruk**

Kjøttproduksjon, både globalt og i Norge, er skyld i enorme tap av naturmangfold. Flere internasjonale fagrapporter fra blant annet Naturpanelet IPBES, FNs klimapanel, Food and Land Use Coalition og Eat-Lancet kommisjonen, er tydelige på at kjøttreduksjon er essensielt for å stanse klima- og naturkrisen. Dette er et svært viktig punkt som også når helsepolitiske mål. Plantebasert landbruk krever langt mindre areal enn å la maten gå «via» dyr, og vil frigjøre rom for natur og ville dyr. Dyreproduksjon (kjøtt, egg, melk og akvakultur) legger beslag på 83 % av landarealet.¹ Dersom man gikk bort fra kjøtt- og melkeproduksjon kunne 75 % av landbruksarealet vært spart, og man kunne med god margin mette jordas befolkning.

Klima- og naturkrisen kan bare løses hvis kjøttforbruket reduseres. FN og tusenvis av miljøforskere er helt klare på dette. Vi må bort fra masseproduksjon av dyr, og ny handlingsplan for natur burde være et viktig startskudd for det.

2. Hva er det viktigste din organisasjon eller virksomhet kan bidra med for at verden skal nå de nye globale målene i naturavtalen?

NOAH bidrar til å oppnå målene i naturavtalen ved å fremme nødvendig omlegging til plantebasert forbruk og landbruk overfor publikum, skoler, bedrifter, media og politikere. Vi bidrar med å fremme reelt vern av ville dyr og deres habitater – inkludert å holde staten rettslig ansvarlig når de nåværende juridiske rammene for vern brytes.

3. Hva mener dere om Norges muligheter til å bidra til å oppnå de globale målene? Har vi bedre eller dårligere forutsetninger på noen områder?

NOAH mener Norge har svært gode forutsetninger for å bidra til målene. Vi er et land:

- Som har penger nok til å investere i forskning og endring i plantebasert landbruk og toleranse for ville dyr.
- I motsetning til det som ofte hevdes, har vi gode forhold for ulike typer plantebasert satsing. Det norske systemet gjør at politikken bestemmer hva som produseres i landbruket – en ulempe nå, men kan brukes som en fordel.
- Mye areal og lite folk, som kan prioritere å gi ville dyr og deres habitater, herunder skog, nødvendig livsrom.

Det er behov for mange konkrete endringer i politikk for å imøtekomme problemene for dyr og natur i dagens samfunn, og for å oppnå de globale målene i det nye rammeverket for natur. NOAH håper departementet tar dette på alvor og prioriterer og fremmer omfattende tiltak for natur og dyr både i internasjonale forhandlinger og her hjemme.

Med vennlig hilsen

NOAH – for dyrs rettigheter

v/ Siri Martinsen (leder og veterinær) og Henriette Løkken Diesen (biolog)

---

¹ Poore, Joseph & Nemecek, Thomas. (2018). Reducing food's environmental impacts through producers and consumers. Science (New York, N.Y.). 360. 987-992